

Б и б л и о т е к а „ К а л е н д а р ”

книга 104

На корицама:
Кивот Драгића Радосављевића
Цариград или Солун, 1792.
Ризница манастира Студенице

Фотографија и корице:
Мина и Симеон Илић

Copyright © 2021, Драгић Илић

Copyright © 2021, за српски језик, за Србију и Црну Гору, АГОРА

Ова публикација се у целини или у деловима не сме умножавати, прештамповати или преносити у било којој форми или било којим средством без дозволе аутора или издавача, нити може бити на било који други начин или било којим другим средствима дистрибуирана или умножавана без одобрења издавача. Сва права за објављивање ове књиге задржавају аутор и издавач по одредбама Закона о ауторским правима.

ДРАГИЋ ИЛИЋ

КАРАНТИНИЈА

3

*Породична хроника
из земље које нема*

Оцу Војиславу и деди Драјићу

КЊИГА ДУШАНОВА

*Сїоља калајли, унуїфра делајли.
Народна йословица*

Данас сам послао издавачу рукопис *Карантиније*, на коме сам радио две године, а карантин је отворен у Моровићу (у објекту Војне установе са петсто лежаја), као и у Шиду, Миратовачком пољу, Вршцу, Пожаревцу и Пироту. Контумце обезбеђују припадници затворске страже и полиција. Карантинцу који прекрши забрану кретања па зарази друго лице и узрокује смрт, запређена је казна од две до дванаест година робије.

Новине су пренеле вест да су од сутра затворене границе за улазак у Србију (19. март 2020). Председник (поносни реформатор – млађи), на редовној конференцији за штампу је рекао да се у данима и недељама које долазе очекује убрзано повећање броја заражених; Инфективна клиника у Београду је готово пуна, па прелазимо на КБЦ „Драгиша Мишовић“; од сутра, осим транспортних камиона, више нико не може да уђе на територију Србије; стају аутобуси и возови; одлуком Владе Београдски аеродром затворен је за међународни путнички саобраћај; трговински ланци за пензионере биће отворени недељом од четири до седам сати; од увођења ванредног стања у земљу је ушло 71.180 наших држављана из иностранства (највећи број са подручија Немачке, Италије, Аустрије и Француске – око 95 одсто); Шпанија је пре 14 дана, када је у Србији регистрован први случај, имала два мртва, а данас 767; следеће недеље ће цела Србија имати маске...

Навео је пример брачног пара из Париза који су позитивни на вирус ковид-19 сели у авион, пун путника, како би дошли у Београд.

– Ја то не могу да разумем?! Да ли зато што је овде бесплатно лечење?! Шта год да је, не могу да разумем?!

Исте вечери позвао ме је пријатељ телефоном:

– Душанови унук и унука долетели су из Париза. Председник није помињао њихова имена. Још су они јаки!

Није било друге, сео сам да пишем наставак *Каранџиније*, а уз то да водим дневник онолико дана колико вирус броји у своме презимену – 19!

+ + +

Драги се није јављао Мили. Дани су пролазили, а Миливоје је постајао све суровији према њој. Али велико, непријатно изненађење за Милу био је њен Душан. Силно се радовала братанцу кад се родио! Она није, као Миливоје, губила наду да ће Милица родити (било је прошло седам година од њиховог венчања). Кум му даде име по цару Душану Силном. Драги је једном, крај прозора с погледом на Саву, приметио да дете, није му било ни пет година, зна ударати главом о под кад му нешто усфали. Али она ништа страшно не опази код Душана, док не дође да сели Љубицу и њу. Кошава је дувала тога дана као никада. На Венцу није било живе душе на улици. Седела је са Љубицом у кухињи и пила кафу кад се зачуло звоно. Отворила је врата и кренула да га загрли, а он је одгурнуо:

– Ти ми више ниси тетка!

– Душане! Пиле тетино!

Покушала је опет да му се баци у наручије.

Младић у униформи помогао је Душану да јој ставе ланац и катанац на руке. Љубица је сама пружила остареле руке ка њима:

– Ево, децо! Вежите!

Кроз прозорче војног возила, док се под пуним гасом удаљавало од куће, опазила је кошчатог официра са затуреним рукама на леђима како необично раширених ногу стоји у дворишту и гледа у реку.

– Црногорац! – помисли, не престајући да рида.

Кроз то исто прозорче Душан је, два лета касније, гвирио не би ли видео шта ће бити на рефлекторима осветљеној крчевини, усред шуме, недалеко од Белог двора.

У мраку, иза рефлектора, опази силуете људи, а војно возило замаче прокрченим шумским путем – таман толиким да може проћи.

Било је лето, ведро ноћ са звездама.

Кумову сламу лако нађе на небу кад се марица из шуме врати на улицу.

Време ће се погоршати – помисли.

– Не млати празну сламу, сине! – сети се очевих речи док је показивао распоред звезда на небу, а осмех му пређе преко лица. – Горе не гледај! На небу нема живота! Србија постоји само овде, на земљи! Још само будале верују како је Кумовска слама пут којим анђели воде душе умрлих на небеса!

Рафална паљба се проломи кроз ноћ, а онда и појединачна. Возач смањи гас, а поскок (са необично великим рошчићем на троугластој глави) успе да пређе пут и шумугне у шуму.

Погубљен је Дража Михаиловић!

Душан је, по наређењу, сат пред поноћ стигао у Ђушину улицу. Ушао је на споредни улаз, из дворишта, у зграду која је пре рата била касарна једног батаљона краљеве гарде, под командом пуковника Петра Симића, који је сада, у истој згради, затворен чекао суђење. После је добио десет година и робијао у Сремској Митровици. Први је тамо извршио самоубиство (бацио се са другог спрата на бетон).

У ходнику је седео Дража Михаиловић. Душан опази да плаче. Застаде да боље погледа човека који није личио на себе. Брица је завршавао свој посао. Машиницу за шишање, подешену на нуларицу, издувавао је од длака, леђима окренут осуђенику. Руке су му дрхтуриле, а очи биле сузне. Душан није могао да верује да је то онај исти младић који му је некада, на улици пред другарима, редовно ударао чврге (и то само њему – баш га није подносио). Кад виде Душана, брица се усправи и

окрете ка Дражи. Онда приђе његовом избријаном лицу, па памучном крпицом обриса крв из танког реза под гркљаном. Ђенерал подиже главу како би што боље затегао вратне жиле. Сад се виде још једна раница на његовом лицу, горе код виличне кости. Душан је спази кад приђе ближе и хитро узе бријач из брициног џепа. Овде се беше задржала сузна кап из ока и само што не крену, обојена крвљу, низ лице. Брица је предухитри са памучном крпицом коју прислони на раницу. Дража спусти главу и погледа у берберина. Био је то млад човек, мршавко са исфенираном дугом косом. Учини му се познат. Он врати крваву крпу у џеп, па се прихвати четке и поче отирати длаке са врата муштерије. Душан расклопи бријач у својим рукама па се наднесе над Дражином главом и танким резом отвори рану на његовој ћели. Брици испале четка на бетон, а осуђенику нова суза прели око и крену низ лице.

– Шишај, али пази кожу – унесе се у лице беспомоћног човека – рекли су још стари Латини! – па брици врати бријач у џеп и продужи свој пут низ дугачки ходник. Потпетице његових војничких чизама ударале су у бетон као да гази стројевим кораком.

Раница под гркљаном опет зацрвене, а она са главе у три пруге пусти крв преко чела на сузно лице.

Брица је подуже заустављао крварење и натапао памук, више није крио сузе. На крају, кад Дражи даде преобуку, плакао је као мало дете. Дража је устао са столице, па полако скидао затворско одело. Није више плакао. А онда је из брициних руку узео бели веш, дуге гаће и кошуљу. Окренуо је леђа, старачки благо погрбљена, и го голцијат, раменом ослоњен о зид ходника полако, да не изгуби равнотежу, увлачио ноге у ногавице, а онда се усправио, хитро протнуо руке кроз рукаве и закопчао кошуљу до грла. Раница није издржала, па је капиларно пустила кап крви на белу крагну. Брица не стиже да је утопи у памук.

После поноћи, у двориште су стигле три марице. Душан је командовао покрет. Људи у гаћама и белим кошуљама изведени су из ћелија у ходник и постројени уза зид. Једна сијалица

прегоре. Војници благо придигоше цеви свог оружја увис. У полутами, матори ћелавци и ћосавци нису били ни налик ђенералима, ђенералштабним мајорима, професорима, министрима, народним посланицима, партизанским комесарима и војводама...

– Сваки моћник, кад му скину перје овако изгледа, не личи на себе! – помисли младић у униформи који се није одвајао од Душана. – Ја сам доскоро ишао кроз село бос и полуго, а сад, ето на мени војничког одела и оружја и њих преда мном! – закључи Лазаревски.

Душан прође ходником па застаде пред Дражом. Он погну главу. Рана – линија од усирене крви на темену његове главе могла се видети. Душан пожелеле да му положи руку на главу и извије, колико год може, средњи прст ка себи како би му ударио кокавац (колико их је само добио на улици као дете). Али човек осуђен на смртну казну стрељањем подиже главу и погледа га у очи. Брица се појави у ходнику. Торбицу са маказима, чешљевима, бријачима, четкама... затури на леђа и стаде крај Душана. Мало се пропе на прсте па му на уво дошапну:

– Ђубре једно!

Дража је све чуо. У Душановим очима видео је крајњу изненађеност, па стравичан бес.

– Крив сам! Ја сам за све кривац! – изустио је Дража.

Било је то довољно да сви у ходнику окрену главе ка њему, а брица шмугне низ степенице у двориште.

У прво војно возило, повезани истим ланцем и закључани катанцем, успентраше се Дража, Бошко Павловић и Радослав Радић. По мраку (у дворишту није било сијалица, горела је само једна над излазним вратима из зграде) они некако погодише дрвену клупу да седну. Наспрам њих, тако да им се колена повремено додирују, на клупу седоше Душан, Лазаревски и Тоне. Врата се за њима затворише и оно мало светлости ишчезе. Душан подиже руку са места где је седео па одшкрину прозорче на металним вратима. Било је то довољно да проторијица на точковима изгуби гробни мрак.

– Није све тако црно! Нису сви овде на путу за стрељање! – помисли Лазаревски.